

Finanšu ministrija

Par valsts atbalsta jēdzienu

Rīga, 17.09.2026.

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta kontrole ES

ES iekšējais tirgus, Eiropas Ekonomiskā zona → **Konkurences kropļošanas aizliegums ES**

Līgums par ES darbību:

107.panta 1.punkts: *Ja vien Līgumi neparedz ko citu, ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.*

Komercdarbības atbalstu raksturojošās pazīmes:

- atbalsts saimnieciskai aktivitātei
- publiskie resursi
- ekonomiskā priekšrocība
- selektivitāte
- ietekme uz konkurenci un tirdzniecību ES iekšējā tirgū

Ja **vienlaicīgi**
izpildās visas
komercdarbības
atbalsta pazīmes

Piešķirot atbalstu,
piemēro atbilstošu
komercdarbības
atbalsta regulējumu

108.panta 3.punkts: **Eiropas Komisijas (DG COMP) ekskluzīva kompetence** lemt par to, vai plānotie atbalsta pasākumi ir saderīgi ar ES iekšējo tirgu. Dalībvalstīm pienākums visus valsts atbalsta pasākumus paziņot Eiropas Komisijai pirms to īstenošanas uzsākšanas.

Finanšu ministrija

*Komercedarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Sekas, sniedzot nelikumīgu un nesaderīgu komercdarbības atbalstu***

- Ja atbalsts tiek sniegts, neievērojot ES regulējumu, atbalsts ir nelikumīgs un nesaderīgs
- Šāds atbalsts tā saņēmējam jāatmaksā kopā ar soda procentiem un procenti maksājami no dienas, kad nelikumīgais atbalsts nodots saņēmēja rīcībā, līdz tā atgūšanas dienai

Finanšu ministrija

Kommercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana

Kā konstatēt atbalsta esamību vai neesamību?

Veikt analīzi katram pasākumam,

- kādam **mērķim** atbalsts plānots?
- vai atbalsta saņēmējs ir **saimnieciskās aktivitātes veicējs**?
- vai **vienlaicīgi** izpildās visas **četras** komercdarbības atbalsta raksturojošās pazīmes?
- vai pasākumā var konstatēt vairākus atbalsta saņēmējus (līmeņi, sadarbības partneri, starpnieki)? Infrastruktūras pasākumos vērtējumu veic īpašnieku/attīstītāju, operatoru un galalietotāju līmenī

Finanšu ministrija

*Kommercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Saimnieciskās aktivitātes veicējs/ uzņēmums***

- Svarīgi noteikt, vai darbība, kurai plānots sniegt atbalstu, ir kvalificējama kā **'publiskās varas īstenošana'** vai kā **'saimnieciskās aktivitātes veikšana'**
- Ikviena persona, **neatkarīgi no tās juridiskā statusa un veida, kādā tā tiek finansēta***, kura ir iesaistīta saimnieciskās aktivitātes veikšanā, piedāvājot preces vai pakalpojumus konkrētajā tirgū, ir saimnieciskās darbības veicējs
- Arī subjekts, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem klasificēts kā asociācija vai sporta klubs, tomēr var būt uzskatāms par uzņēmumu. **Arī subjekts, kas oficiāli pieder pie valsts pārvaldes ir uzskatāms par uzņēmumu attiecībā uz tā veikto saimniecisko darbību****
- **Primāri skatās uz atbalstāmo aktivitāti.** Tas, vai subjektu klasificē kā uzņēmumu, vienmēr ir atkarīgs no konkrētās darbības (subjekts, kas veic gan saimniecisko, gan nesaimniecisko darbību, ir uzskatāms par uzņēmumu vienīgi attiecībā uz tā saimniecisko darbību)

* 12.09.2000 ES tiesas spriedums *Pavlov un citi*, C-180/98 līdz C-184/98, 10.01.2006 ES tiesas spriedums *Cassa di Risparmio di Firenze SpA un citi*, C-222/04

** 16.06.1987 ES tiesas spriedums Komisija/Itālija, C-118/85

Finanšu ministrija

*Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Saimnieciskās aktivitātes veicējs/ uzņēmums***

Papildus kritēriji un saimnieciskās darbības vērtēšana atsevišķās jomās

- kultūras jomā (ik gadu ieņēmumi nepārsniedz 50% no izdevumiem; KM kā politikas veidotājs saņem datus no kultūras iestādēm)
- valsts izglītības sistēmas ietvaros (ik gadu ieņēmumi nepārsniedz 50% no izdevumiem)
- pētniecības jomā (atsevišķi pētījumi vai darbības, ko īsteno zinātniskās organizācijas, var nebūt saimnieciskā darbība)
- militārajā jomā (valsts funkcija vai attiecībā uz militāro ražošanu LESD 346.pants)

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Ietekme uz konkurenci un tirdzniecību ES iekšējā tirgū**

- Salīdzinoši mazs atbalsta apjoms vai relatīvi mazs uzņēmuma lielums neizslēdz iespējamību ietekmēt tirdzniecību ES
- Kad valsts atbalsts stiprina viena uzņēmuma pozīciju salīdzinājumā ar citu uzņēmumu, kas konkurē ES tirgū, pēdējais ir uzskatāms par ietekmētu no valsts atbalsta, pat ja atbalsta saņēmējs nav iesaistīts ES tirgū (neveic eksportu)*
- Nav max/min griestu vai % apmēra, zem kura varētu uzskatīt, ka tirdzniecība starp dalībvalstīm nav ietekmēta
- Tas, vai attiecībā uz konkrētiem pakalpojumiem pastāv tirgus, var būt atkarīgs no veida, kādā tie ir organizēti attiecīgajā dalībvalstī, un tādējādi situācija katrā dalībvalstī var būt atšķirīga**
- Infrastruktūrai, kas nepieciešama saimnieciskajai darbībai, ir ekonomisks raksturs***; atklāta un nediskriminējoša pieeja infrastruktūrai var izslēgt atbalstu lietotājiem, bet tas neizslēdz atbalstu operatoram

* 04.04.2001 ES tiesas spriedums Friulia Venezia Giulia, T-288/97

** 17.02.1993. ES tiesas spriedums Poucet un Pistre, lietas C-159/91 un C-160/91

*** ES tiesas lietas T-443/08 un T-455/98 Leipzig-Halle Airport, C-288/11 P

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Ietekme uz konkurenci un tirdzniecību ES iekšējā tirgū**

Piemēri, kad EK lēmusi, ka ietekme nepastāv?

- EK lēmums SA.36581 – muzeja apmeklētāji no citām dalībvalstīm apmeklētu Krētu neatkarīgi no vietējā muzeja eksistences; mazapdzīvota lauku teritorija, grūta un laikietilpīga piekļuve un trūkst ievēribas cienīgas vai atbilstošas tūristu infrastruktūras
- EK lēmums SA.44942 – atbalsts periodiskiem izdevumiem vietējās valodās
- EK lēmums SA.41540 – atbalsts nepalielina infrastruktūras jaudu
- EK lēmumi SA.34891, SA.43983 – tūrisma objekta apmeklētāji pārsvarā ir no tuvākās apkārtnes, nevis no ārvalstīm. Atbalstāmā projekta dēļ ārvalstu tūristu skaits nepalielināsies
- EK lēmumi SA.37963, SA.38920 – nozarē nepastāv pārrobežu investīcijas
- EK lēmums SA.33149 – atbalstam konsultāciju sniegšanai fiziskām personām un uzņēmumiem, lai veicinātu ekonomisko aktivitāti konkrētā pilsētas rajonā, ir vienīgi lokāls raksturs

Finanšu ministrija

Komercedarbības atbalsta regulējuma piemērošana. Ir vai nav valsts atbalsta aktivitāte?

Nozare	Valsts atbalsts	Nav valsts atbalsts
Slimnīcas, veselības aprūpe	SA.19864 - 2014/C (ex 2009/NN54) <i>Public financing of Brussels public IRIS hospitals</i> – ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts	SA.39324 (2018/NN) – <i>Estonia Alleged aid to public hospitals listed in the Estonian Hospital Network Development Plan</i> – nav konstatēta saimnieciskā darbība SA.45844 (2016/FC) – <i>Slovenia Slovenian Healthcare system</i> – nav konstatēta saimnieciskā darbība SA.38035 (2015/NN) – <i>Germany Alleged aid to a specialised rehabilitation clinic for orthopaedic medicine and trauma surgery</i> – netika konstatēta ietekme uz tirdzniecību un konkurenci
Ostas	SA.41734 (2015/NN) – <i>Latvia Dredging of the Port of Liepaja</i> - ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts SA.42538 (2015/N) – <i>Latvia Dredging of the Port of Ventspils</i> - ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts N 44/2010 - <i>Latvijas Republika Publiskais finansējums ostas infrastruktūrai Krievu salā</i> - ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts	SA.37389 (2016/FC)(ex.2013/CP) – <i>Italy Alleged illegal State aid in the Port of Naples</i> – netika konstatēta ekonomiskā priekšrocība koncesionāru līmenī SA.45220 (2016/FC) - <i>Slovenia - Alleged aid in favour of Komunala Izola d.o.o.</i> – netika konstatēta ietekme uz tirdzniecību un konkurenci Ad-hoc atbalsts "Par valsts prasību pret Rojas ostas pārvaldi dzēšanu" – netika konstatēta ietekme uz tirdzniecību un konkurenci (https://likumi.lv/ta/id/333987-par-valsts-prasibu-pret-rojas-ostas-parvaldi-dzesanu)
Publiskā infrastruktūra	SA.118613 (2026/N) – <i>Greece – RRF and other public financing of the restoration of the Main Olympic Stadium of OAKA</i> - ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts SA.113596 (2024/N) – <i>Romania Additional support for the upgrade of the Bucharest Municipality District heating network</i> - ar iekšējo tirgu saderīgs valsts atbalsts	SA.52512 (2018/FC) – <i>Ireland Alleged illegal state aid – Publicly funded leisure facilities</i> – atbalsts publiskai atpūtas infrastruktūrai – Eiropas Komisija atzina, ka netika konstatēta ietekme uz tirdzniecību un konkurenci SA.53750 (2019/FC) – <i>Germany Alleged aid to the Merz Akademie in Baden-Württemberg</i> – netika konstatēta saimnieciskā darbība

Finanšu ministrija

Komercedarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Papildinoša saimnieciskā darbība un parastie papildpakalpojumi nesaimnieciskā infrastruktūrā**

Papildinoša saimnieciskā darbība

Raksturs:

- darbības, kurām patērē tos pašus resursus kā pamata nesaimnieciskajai pamatdarbībai (piemēram, izejvielas, darbaspēku, pamatkapitālu utt.)
- darbība ir tieši saistīta ar infrastruktūras ekspluatāciju
- darbība ir nepieciešama vai nesaraujami saistīta ar tās galveno nesaimniecisko izmantojumu

Piemēri:

- Skolā, kas nodrošina vispārējo izglītību valsts izglītības sistēmas ietvaros, tiek organizētas maksas apmācības
- Ēkā, kurā zinātniskais institūts nodarbojas ar nesaimniecisku pētījumu veikšanu, vienlaikus tiek veikti atsevišķi pētījumi konkrētu uzņēmumu interesēs

Apmērs: darbībai **ik gadu atvēlētā jauda nepārsniedz 20% no infrastruktūras kopējās gada jaudas** (jaudu var aprēķināt, piemēram, laika, platības, patērēto resursu u.c. objektīvi pamatojamu atskaites punktu izteiksmē)

Uzraudzība: ik gadu (EK prasība)

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Papildinoša saimnieciska darbība un parastie papildpakalpojumi nesaimnieciskā infrastruktūrā**

Parastie papildpakalpojumi

Raksturs:

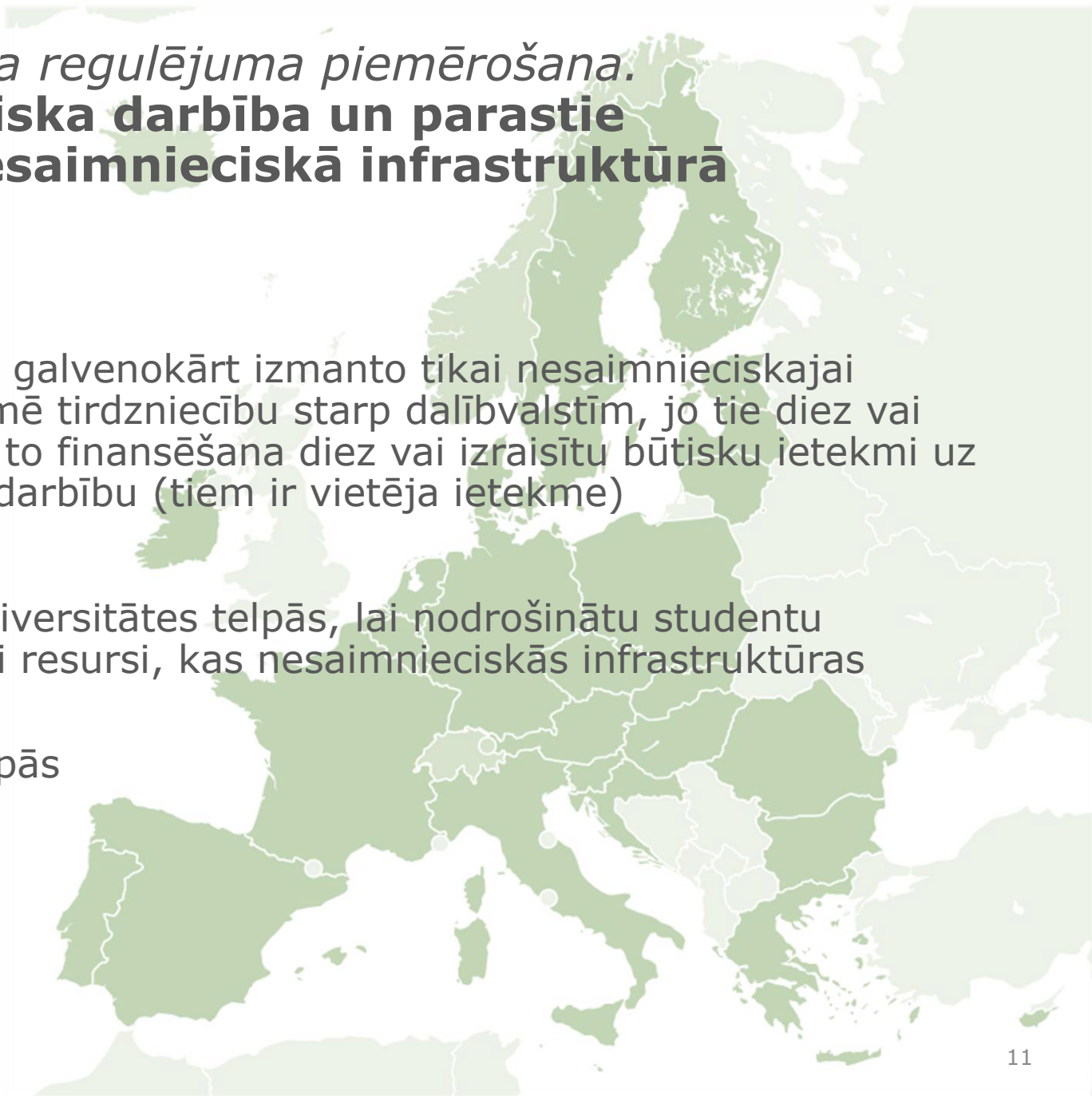
- tādi pakalpojumi infrastruktūrā, kurus galvenokārt izmanto tikai nesaimnieciskajai pamatdarbībai un kas parasti neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm, jo tie diez vai piesaistītu citu dalībvalstu klientus un to finansēšana diez vai izraisītu būtisku ietekmi uz pārrobežu ieguldījumiem vai uzņēmējdarbību (tiem ir vietēja ietekme)

Piemēri:

- kafejnīca, kas nomā nelielu platību universitātes telpās, lai nodrošinātu studentu ēdināšanu (ja netiek izmantoti tie paši resursi, kas nesaimnieciskās infrastruktūras pamatdarbībās)
- kopētava studentiem universitātes telpās

Apmērs: nav noteikts

Uzraudzība: nav noteikta

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. **Patvertnes**

- Patvertnes ir 'valsts varas īstenošana' (nav saimnieciska darbība)
- Ja patvertņu telpas tiek izmantotas arī citādi, tad valsts atbalsta kontroles kontekstā vērtē katru gadījumu atsevišķi
 - Pieļaujama PSD un PP
 - Kultūras infrastruktūrā 50% ieņēmumu pret izdevumiem vērtēšana
 - VTNP piemērošana (proporcionāli)
 - De minimis piemērošana (proporcionāli)
 - Cits atbilstošs valsts atbalsta regulējums

Finanšu ministrija

Kommercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana. ***Atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi***

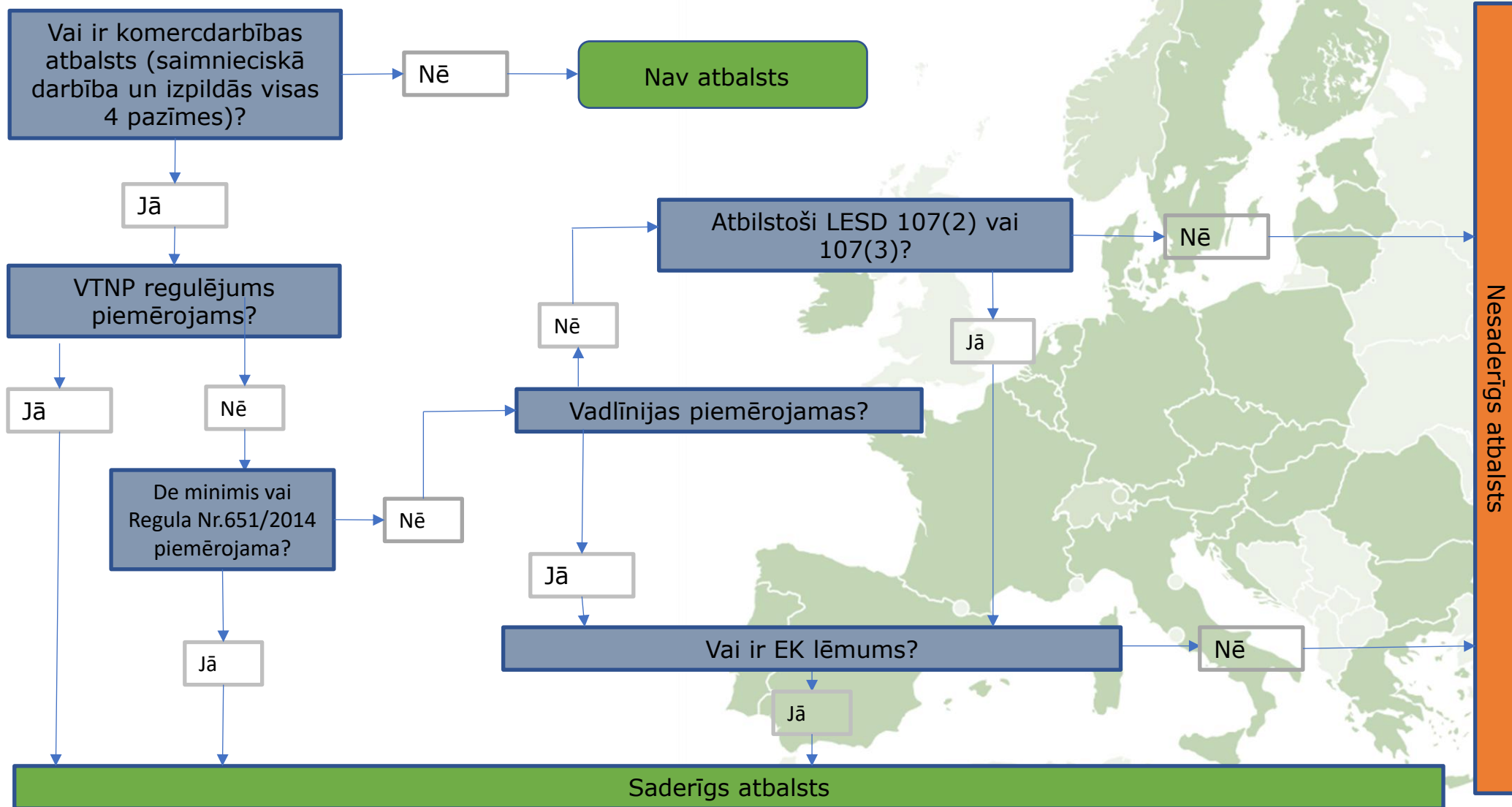
- Dažādi etapi – katrā etapā citas personas/uzņēmumi un atsevišķa analīze valsts atbalsta kontroles kontekstā. Sadzīves vai ražošanas atkritumu savākšana. Dalītā vākšana. Šķirošana. Sagatavošana pārstrādei un reģenerācijas vai apglabāšanas iekārtu un infrastruktūras objektu, kā arī atkritumu poligonu izvietošana.
- Pašvaldību likuma 4.pants – visas uzskaitītās 'autonomās funkcijas' var ietvert gan to izpildi nesaimnieciskā veidā, gan saimnieciskas darbības īstenošanu no pašvaldības vai to kapitālsabiedrību puses. Katrs plānotais pasākums izvērtējams atsevišķi, ņemot vērā situāciju tirgū, pasākuma dizainu utt.

Finanšu ministrija

Komercdarbības atbalsta regulējuma piemērošana

No jautājumiem līdz skaidrībai par atbalsta saderīgumu

Finanšu ministrija

LPS prezentācijā minētie uzdevumi un priekšlikumi to īstenošanai

1.	FM metodoloģijā iestrādāt EK Paziņojuma 210.–212. punkta testu kā obligātu PIRMO vērtēšanas soli, pirms jebkādas PSD vai de minimis uzraudzības uzsākšanas.	- FM metodiku pārskatīt nav plānots, jo tā jau aptver visus aspektus no 2016.gada EK valsts atbalsta jēdziena dokumenta - Valsts atbalsta pazīmju vērtēšanai nav noteikta kārtība/vērtēšanas soli
2.	Fiksēt šodienas sarunu/ vienošanos rakstiskā protokolā, ar konkrētiem atbildīgajiem un termiņiem.	- Nav iebildumu protokola sagatavošanai - Nav iebildumu atbildīgo institūciju noteikšanai
3.	Pārskatīt jau esošos projektus, kas acīmredzami atbilst 210. punktam (peldbaseini, skolas, atkritumu infrastruktūra, energoefektivitātes pasākumi), arī tos, kuru uzraudzības periods vēl nav beidzies.	Esošo projektu (pēcuzraudzībā esošie, īstenošanā esošie, apstiprinātie) "pārskatīšana" iespējama gadījumos, kad juridiski korekti iespējams veikt grozījumus atbalsta programmā
4.	Sagatavot salīdzinošu analīzi par ES dalībvalstīm, kuras PSD principus pašvaldību projektiem nepiemēro un tāpat arī de minimis.	- Aicinām LPS finansēt šāda pētījuma veikšanu (lietderības vērtēšanas aspekts; līdzekļu pieejamība) - Aicinām LPS sagatavot ne-papīru par 210. punkta piemērojamību Latvijas pašvaldību projektiem un diskutēt ar EK par interesējošajiem jautājumiem (VARAM un LPS 11.06.2026 sarunu protokols)

Finanšu ministrija

Paldies!